

POSTANOWIENIE

Dnia 13 sierpnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania M. Ż.
przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
o prawo do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 sierpnia 2020 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 21 listopada 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 stycznia 2016 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmówił M. Ż. prawa do renty rolniczej z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, albowiem orzeczeniem Komisji Lekarskiej Kasy z dnia 13 stycznia 2016 r. wnioskodawca nie został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy w gospodarstwie rolnym.

Wyrokiem z 22 maja 2017 r., sygn. akt VI U (...) Sąd Okręgowy w P. oddalił odwołanie powoda. Stan faktyczny w przedmiotowej sprawie Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o akta rentowe M. Ż., w tym o dokumentację lekarską, a także na podstawie opinii biegłych lekarzy specjalistów z zakresu neurologii oraz ortopedii. W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd uznał odwołanie od ww/ decyzji Prezesa KRUS za nieuzasadnione. W związku z niespełnieniem przez odwołującego się podstawowej przesłanki przyznania renty rolniczej z tytułu

niezdolności do pracy określonej w art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników dotyczącej stanu zdrowia, nie korzysta on z uprawnień do dochodzonego świadczenia, albowiem nie jest on niezdolny do pracy. W ocenie Sądu, w świetle jednoznacznych wniosków opinii biegłych wykluczających występowanie u odwołującego się schorzeń powodujących, choćby okresową utratę zdolności do osobistego wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym, stanowisko organu rentowego jest zasadne, co skutkowało oddaleniem odwołania wnioskodawcy.

Rozpoznając apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji, Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 21 listopada 2018 r. w sprawie III AUa (...) oddalił apelację powoda i stwierdził, że apelacja nie zasługuje na uwzględnienie. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji dokonał odpowiednich ustaleń faktycznych oraz dokonał wszechstronnej analizy i prawidłowej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, nie wykraczając poza ramy swobodnej oceny dowodów. W tym zakresie Sąd przeprowadził dowód z opinii biegłych lekarzy specjalistów, którzy wydali opinie po przeprowadzeniu badania wnioskodawcy oraz po zapoznaniu się z dokumentacją sprawy. Wszyscy opiniujący w sprawie biegli wyprowadzili jednoznaczne wnioski co do braku u wnioskodawcy całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym. Zdaniem Sądu Apelacyjnego zaskarżony wyrok odpowiada prawu, a zarzuty apelacji są nietrafne. Opinie biegłych bowiem jednoznacznie świadczą o braku podstaw do przyjęcia całkowitej niezdolności do pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości powód pismem z dnia 8 maja 2019 r. zarzucając naruszenie prawa materialnego, a to: art. 21 ust. 1 w związku z art. 21 ust. 5 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników; naruszenie prawa procesowego, a to: art. 278 k.p.c. w związku z art. 232 k.p.c. poprzez niedopuszczenie dowodu z opinii biegłego, naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie – wnosząc na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zarazem o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, gdyż jest ona, w jego ocenie, oczywiście uzasadniona. W uzasadnieniu powód twierdzi, że skarga zasługuje na przyjęcie do rozpoznania, ponieważ uchybienia Sądu drugiej instancji miały charakter kwalifikowany, a zaskarżony wyrok jest sprzeczny z zasadniczymi i

niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, a w szczególności z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć. Skarżący podnosi, że według orzeczenia Lekarza Rzecznawcy KRUS z dnia 24 kwietnia 2017 r. jest całkowicie niezdolny do pracy w gospodarstwie rolnym, natomiast Sądy pierwszej i drugiej instancji uznały, że okoliczność ta pozostaje bez znaczenia. Skarżący zarzuca również, że w sprawie, a w szczególności w opiniach biegłych nie wzięto pod uwagę wielkości gospodarstwa rolnego, jego położenia, struktury, poziomu zmechanizowania, jak również specyfiki produkcji rolniczej oraz wielkość zatrudnienia w tym gospodarstwie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Jeśli wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazuje na oczywistą zasadność skargi, to w jego uzasadnieniu powinny się znaleźć odpowiednie wywody potwierdzające tę okoliczność. Skarga jest bowiem oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone nią orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437).

Należy wskazać, że to po stronie skarżącego leży wykazanie, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r.,

II UK 37/08, LEX nr 494133). Należy zauważyć, że w zakresie kognicji Sądu Najwyższego jest sam przepis, a nie rozstrzygnięcie określonego sporu, zatem wątpliwości interpretacyjne powinny mieć poważne podstawy, aby wyjaśnienie znaczenia przepisów nie sprowadzało się do prostej wykładni albo samej oceny prawidłowości rozstrzygnięcia zapadłego na podstawie takich przepisów (postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Ponadto, zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien zatem wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia. Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie spełnia warunków właściwych dla przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. z uwagi na brak wskazania jakiegokolwiek przepisu, którego naruszenie miałoby postać naruszenia kwalifikowanego, widocznego na pierwszy rzut oka, a skarga poza twierdzeniem, że jest oczywiście uzasadniona, nie zawiera żadnego wywodu prawnego, który stanowiłby poparcie twierdzenia, że jest ona oczywiście uzasadniona. Zwłaszcza, że rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, gdyż

tylko one decydują o wyniku „przedsądu”. Według utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134, postanowienie Sądu Najwyższego z 12 września 2018 r., III UK 178/17). Ponadto skarga kasacyjna ze względu na szczególną podstawę przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zostaje przyjęta do rozpoznania tylko wtedy, gdy wniosek samodzielnie wskazuje i wykazuje naruszenie konkretnych przepisów prawa procesowego lub materialnego, które bez wątpliwości prowadzi do stwierdzenia, że wyrok jest oczywiście wadliwy i dlatego skarga powinna zostać przyjęta do rozpoznania (postanowienie Sądu Najwyższego z 19 lutego 2014 r., I PK 266/13).

Sąd Najwyższy zwraca uwagę, że argumenty na rzecz oczywistości skargi kasacyjnej mogą, a nawet powinny utożsamiać się z zarzutami ujętymi w jej podstawach, lecz niedopuszczalne jest ich formułowanie przez wyrażenie braku aprobaty dla ocen mających charakter ustaleń w konkretnym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 marca 2018 r., I UK 191/17).

W przedmiotowej sprawie należy wskazać, że oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z samej jej treści wynika w sposób jednoznaczny, że wskazane w skardze podstawy zasługują na uwzględnienie. Oznacza to, że z argumentów przedstawionych we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, bez konieczności dokonywania pogłębionej analizy prawnej lub czynności procesowych sądu wynika jaskrawa sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa niepodlegającymi różnej wykładni, niepozostawiającymi sądowi swobody oceny albo z podstawowymi zasadami orzekania obowiązującymi w demokratycznym państwie prawa. O ile bowiem do uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawy są usprawiedliwione, o tyle do przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędna jest jej oczywista zasadność w wyżej przedstawionym rozumieniu (postanowienie Sądu Najwyższego z 28 listopada 2019 r., II CSK 284/19, LEX nr 2749734).

Należy także podnieść, że w razie powoływania się na przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., uzasadnienie to powinno wykazywać, że zaskarżone

orzeczenie oczywiście narusza prawo, czyli jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami albo zostało wydane w wyniku oczywiście błędnej, widocznej bez głębszej analizy prawniczej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa. Ponadto skarżący powinien wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia. Nie jest dopuszczalne przenoszenie argumentacji służącej wykazaniu przyczyny kasacyjnej do uzasadnienia podstaw kasacyjnych ani odwoływanie się do tego uzasadnienia, podstawy skargi bowiem są badane dopiero przy rozpoznawaniu skargi, po jej przyjęciu (postanowienie Sądu Najwyższego z 20 kwietnia 2018 r., III CSK 337/17, LEX nr 2483656).

W sytuacji, gdy skarga kasacyjna ogranicza się tylko do zarzutów dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów, nie wskazując na inne naruszenia prawa, jest ona niedopuszczalna jako nieoparta na ustawowej podstawie (postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2012 r., III PK 73/11).

Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Poprzestanie w tym zakresie na sformułowaniu podstaw kasacyjnych i ich uzasadnieniu jest niewystarczające, bo chociaż przy konstruowaniu obu wymaganych elementów skargi argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy bada je na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się "oczywistość" zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 marca 2012 r., I UK 388/11, LEX nr 1215135).

W odpowiedzi na szczegółowe zarzuty skargi należy podnieść, zgodnie z orzecnictwem, że sąd może samodzielnie ustalić, czy nieskomplikowane medycznie przeciwskazania zdrowotne wynikające z opinii biegłych lekarzy powodują całkowitą niezdolność ubezpieczonego do pracy w posiadanym przez

niego typowym gospodarstwie rolnym (art. 21 ust. 5 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 227 ze zm.) – wyrok Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2017 r., III UK 41/16, OSN ZU IPUS z 2018 r. nr 3, s. 35. Ponadto, opinia biegłych dostarcza sądowi wiedzy specjalistycznej koniecznej do dokonania oceny stanu zdrowia osoby ubiegającej się o świadczenie rentowe, w tym rodzaju występujących schorzeń, stopnia ich zaawansowania i nasilenia związanych z nimi dolegliwości, stanowiących łącznie o zdolności do wykonywania zatrudnienia lub jej braku. Sąd nie może - wbrew opinii biegłych - oprzeć ustaleń w tym zakresie na własnym przekonaniu (wyrok Sądu Najwyższego z 14 marca 2007 r., III UK 130/06, OSN ZU IPUS z 2008 r. nr 7-8, s. 113). W tym miejscu warto zwrócić uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2005 r., I UK 93/04, (OSNP 2005 nr 16, poz. 254), w myśl którego w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych dotyczącej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy oceny wymaga stan zdrowia ubezpieczonego z daty wydania decyzji, ale nie jest wyłączone wskazanie przesłanek nabycia świadczenia w oparciu o dowody uzyskane później, jeżeli potwierdzają one istnienie nieprzerwanej niezdolności do pracy obejmującej datę wydania decyzji. Oznacza to, że czym innym są nowe okoliczności dotyczące niezdolności do pracy, a czym innym nowe dowody, które służą do udokumentowania stanu zdrowia ubezpieczonego. Mogą one być skutecznie powoływane gdy sprawa toczy się w sądzie, przy założeniu, iż służą one wykazaniu jaki był stan zdrowia ubezpieczonego (czy był on niezdolny do pracy) w chwili wydawania decyzji rentowej. Myśl taką wyraża także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2008 r., I UK 385/07, (niepublikowany), w którego tezie stwierdzono, że w sprawie o świadczenie z ubezpieczenia społecznego, do którego prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy, ubezpieczony może w postępowaniu apelacyjnym zgłaszać nowe fakty i dowody na warunkach określonych w art. 381 k.p.c., ale muszą one dotyczyć okoliczności istniejących w dacie wydania decyzji przez organ rentowy (argument z art. 477¹⁴ § 4 k.p.c.).

Biorąc powyższe pod uwagę, należy również zauważyć, że twierdzenia skargi stanowią w istocie polemikę z ustaleniami faktycznymi i oceną dowodów dokonaną przez Sąd drugiej instancji, co zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. uchyla się

spod kontroli kasacyjnej. Sąd Najwyższy związany był ustaleniami faktycznymi oraz oceną materiału dowodowego dokonaną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Wobec powyższego, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Nie orzeka się o kosztach postępowania kasacyjnego, ponieważ organ rentowy nie sporządził odpowiedzi na skargę kasacyjną.